

Ρόζυ Μονάκη: Διεκδικούμε να κάνουμε τέχνη όπως στα όνειρά μας

Δημήτρης Τζιαντζής,

22/12/2023

Με αφορμή το νέο κύκλο παραστάσεων της παράστασης Ο Γλάρος του Άντον Τσέχωφ από την Ομάδα Σημείο Μηδέν σε σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου, μιλάμε με την ηθοποιό Ρόζυ Μονάκη που υποδύεται την Αρκάντινα.

Ο Γλάρος γράφτηκε σε καιρούς μετάβασης, όταν ο παλιός κόσμος είναι έτοιμος να καταρρεύσει ενώ ταυτόχρονα φαίνονται οι πρώτες σπίθες της γέννησης ενός κόσμου καινούργιου. Βρίσκετε σ' αυτό αναλογίες με τη δική μας εποχή;

Η εποχή μας, είναι εποχή κρίσης. Οικονομικής, υγειονομικής-αξιακής-πολιτισμικής, εν τέλει ανθρωπολογικής. Η ίδια η ύπαρξη του ανθρώπου τελεί υπό κρίση. Ταυτόχρονα όμως είναι και εποχή μετάβασης. Όλα τα δεδομένα καταρρέουν. Ζούμε μέσα στη φτώχεια, στους πολέμους, στις πανδημίες. Η ζωή κρίνεται ως λαθραία και μη, τα δημοκρατικά δικαιώματα καταπατούνται διαρκώς, η βία караδοκεί στη γωνία. Μέσα σε αυτή τη δίνη προσπαθούμε να συλλέξουμε τα θραύσματα της χαμένης ταυτότητας και περιμένουμε. Η κατάσταση μας είναι μια εμμονική αναμονή. Άλλοτε αντιστεκόμαστε, άλλοτε βουλιάζουμε. Αυτή η σύγκρουση μέσα μας, μας μετατρέπει σε δημιουργούς και καταστροφείς την ίδια στιγμή. Όπως ακριβώς και τα πρόσωπα του Γλάρου, που είναι όπως και εμείς χάρτες ματαιωμένων επιθυμιών, γλάροι θέματα για μικρά διηγήματα.

Τι σημαίνει «ο Γλάρος είναι έργο ανοιχτής δομής»; Είναι ένα έργο ανοιχτό σε πολλαπλές ερμηνείες;

Ο γλάρος είναι έργο ανοιχτής δομής. Όσο πιο βαθιά μπαίνεις στο κείμενο και στα υλικά του τόσο πιο πολύ βυθίζεσαι στην δίνη των συμπλεγμάτων καταστάσεων που δημιουργεί. Δεν είναι οι δράσεις αυτές καθ' αυτές, που ενορχηστρώνουν μια πιθανή ερμηνεία, αλλά ο συνδυασμός και το αντάμωμα τους με την φαντασία της/του ηθοποιού και του/της σκηνοθέτη. Η κοινωνία, η εποχή που ζούμε, η εποχή που γράφτηκε το έργο, ο βραχυκυκλωματικός πυρήνας των χαρακτήρων, η σωματική, πνευματική και ψυχική φαντασία της/του ερμηνεύτριας/τη αποτελούν όλα μαζί ικανούς παράγοντες πολυεπίπεδων ερμηνειών του υλικού. Το έργο, προκαλεί σε ανοιχτό διάλογο όσους ασχολούνται με αυτό, δημιουργώντας έτσι ένα πεδίο έρευνας και πειραματισμού. Στον Γλάρο, όλα είναι ανοιχτά και δυνατά αρκεί να τεκμηριώνουν την κωμικοτραγική ανθρώπινη ύπαρξη.

Πώς βλέπετε την «κατάβαση» στον Γλάρο; Πόσο πολυδιάστατο και αινιγματικό είναι αυτό το έργο του Τσέχωφ;

Ο βυθός του υλικού είναι απύθμενος. Σε προσκαλεί και σε προκαλεί σε μια κατάβαση στα τραγικά αδιέξοδα. Δεν είναι μόνο τα αιώνια δίπολα: νέο και παλιό, κατεστημένο και πρωτοπορία, τέχνη και ζωή κ.α. Είναι το ταξίδι στις νευρικές απολήξεις της ανθρώπινης ύπαρξης, στην διαρκή αναζήτηση ταυτότητας, στην εναγώνια κραυγή επικοινωνίας. Πρόκειται για ένα έργο πολυδιάστατο και απολύτως αινιγματικό. Είναι όλα ανοιχτά, όλα πιθανά. Είναι κωμωδία γιατί στέκεται κριτικά απέναντι στον αλλοτριωμένο και κατακερματισμένο άνθρωπο. Αλλά είναι και μια σπαρακτική κραυγή αγωνιάς της ανθρώπινης κατάστασης σε περιόδους μεταίχμιακές. Είναι κωμική η τραγωδία του υπαρξιακού αδιεξόδου και τραγική η αφελής ματαιοδοξία, η αυτάρεσκη αίσθηση ασφάλειας.

Εμείς στο έργο προσπαθούμε να αναμετρηθούμε με αυτές τις διαστάσεις. Να αποκαλύψουμε τα σκοτάδια των ενστίκτων, της απωθημένης μνήμης, του τραύματος. Να συνομιλήσουμε με τα ερείπια όλων των καταστροφών που έχουν εγγραφεί στο Συλλογικό Σώμα.

Πώς εξηγείτε την αντοχή (για να μην πούμε «επικαιρότητα») του τσεχοφικού έργου;

Η τέχνη δίνει αυτή τη δυνατότητα. Είναι επίκαιρη και αιώνια. Όταν ένα κείμενο καταφέρνει να συνομιλήσει με τα τραγικά αδιέξοδα της ανθρώπινης ψυχής και να αναμετρηθεί με τις συγκρουσιακές και αντιφατικές της διαστάσεις, γίνεται αιώνιο. Ο Τσέχωφ ζει σε μια μεταβατική-κρυσιακή εποχή. Το έργο του συνομιλεί διαρκώς με αυτό το εν δυνάμει πέρασμα από την εποχή του κενού χρόνου, στο μετά. Αυτό το μετά που θα ορίσει νέες ταυτότητες, νέες φόρμες, νέα εποχή. Αυτή η κατάσταση εγγράφεται στο υλικό του Γλάρου και δημιουργεί χαρακτήρες —υπάρξεις αλλοτριωμένες, τραυματικές, εύθραυστες, δεινές. Αυτή η καταγραφή της ανθρώπινης δεινότητας που εντείνεται σε εποχές κρίσης, αποτελεί τη ρίζα ενός έργου τέχνης-αιώνιου.

Ο Γλάρος είναι μια σπαρακτική κραυγή αγωνιάς της ανθρώπινης κατάστασης σε περιόδους μεταιχμιακές.

**Τι είναι αυτό που σας γοήτευσε περισσότερο στον ρόλο της Αρκάντινα;
Πώς τον προσεγγίσατε και ποια ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση;**

Η Αρκάντινα, είναι μια γυναίκα βουτηγμένη στον ναρκισσισμό και την αλαζονεία. Ό,τι υπερασπίζεται, σαπίζει και την κατατρώει. Μέσα της όλα είναι στρεβλά, ανοίκεια. Πρόκειται για ένα πρόσωπο βραχυκυκλωματικό και κατακερματισμένο, για μια γυναίκα χειριστική, γεμάτη φόβους και ανασφάλειες, που ασφυκτιεί μέσα στη ναρκισσιστική σάρκα της. Με βίαιο τρόπο της επιτίθενται ενοχές, απωθημένα συναισθήματα και ένστικτα, σε βαθμό που την τρελαίνουν. Σε αυτήν τίποτα δεν είναι σταθερό, όλα αλλάζουν σε ταχείς ρυθμούς. Η γκροτέσκα φιγούρα της ματαιοδοξίας εναλλάσσεται αναπάντεχα από μια ενοχή, που δεν μπορεί να κατανοήσει και απωθεί διαρκώς και εμμονικά. Αυτή είναι και η γοητεία του υλικού. Η ιλιγγιώδης εναλλαγή της ψυχοσύνθεσής της. Η ύπαρξη μέσα στο σύμπλοκο σχήμα ενοχής, βίας, θρήνου, ικεσίας, αλαζονείας, έπαρσης και ωραιοπάθειας. Όλα ταυτόχρονα και σε δίνη. Όλα είναι εκεί και περιμένουν τις ρωγμές για να εμφανιστούν.

Πώς είναι σήμερα η κατάσταση που επικρατεί στον θεατρικό χώρο μετά και τις περσινές πολύμηνες κινητοποιήσεις;

Πέρσι έγινε κάτι πρωτοφανές για τα καλλιτεχνικά δεδομένα, οι άνθρωποι του πολιτισμού, με αφορμή του ΠΔ85 αγωνίστηκαν και αιτήθηκαν αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και εκπαίδευσης. Οι καλλιτέχνες/ίδες, επιλέγοντας τα πιο ακραία μέσα πάλης, αυτά της κατάληψης, της απεργίας και του αγώνα διαρκείας, συζήτησαν για τις χρόνιες παθολογίες του χώρου και διαμόρφωσαν πολιτικά αιτήματα για την εργασία και την εκπαίδευση τους. Περίπου ένα χρόνο μετά, όλη αυτή η εμπειρία έχει αφήσει το αποτύπωμά της. Πλέον είναι συνειδητή η δύναμη του συλλογικού πολιτικού αγώνα διαρκείας. Σε ένα κράτος και μια κοινωνία που μας θέλει διασκεδαστές, σιωπηλούς φορείς μιας σάπιας ιδεολογίας, εμείς συνεχίζουμε να διεκδικούμε να κάνουμε τέχνη όπως στα όνειρά μας, όπως λέει και ο Τσέχωφ.